

Elektronisk artikelkopi

Tidsskriftkopi af:

Levende billeder

Suszkiewicz, Eva Kan hvide mænd virkelig springe så højt og være så løse i lænder og skuldre 1982 Årg. 8, nr. 3 (1982) 34–36

Dar Es Salaam en stegende sommerdag i 1977.

Den danske ambassadør holder afskedsselskab med pindemadder og whiskeysusser for en delegation etnografer og musik- og teaterinteresserede fra Århus og Djursland. De har lige rejst 2½ måned i Sukumaland på en kulturstøttet ekspedition for at udveksle musik og teater med sukumaerne i det socialistiske Tanzania. »De var nu ikke alt for imponerede over dansk folkedans og musik«, siger Sander Nielsen fra Djurslandsspillemandene.

Men denne gode dag er de stensikre på deres publikum. Meningen er nemlig, at de skal underholde den danske koloni med hjemlandets vemodige, støvede musikarv på ambassadørens elegante græsplæne.

I stedet gør de det modsatte. Stærkt inspireret af Hulepindsvinedanserne, som de har stiftet bekendtskab med på rejsen, sværter nogle af danskerne sig sorte, graver huller i plænen og opfører for første, famlende gang nogle afrikaniske trommedanse og sange.

Ambassadørens sorte personale smider, hvad de har i hænderne og vugger med i første række, mens nogle af vores landsmænd med skam at melde bliver temmeligt mopsede over at blive punket så sort.

Hvid stammedans

Christianias fødselsdag den 26. september 1981.

En kold fugtig sol skinner ned over de 3-400 festklædte mennesker, der er mødt frem til fælles morgenmad og efterfølgende optog. Blomstersmykkede heste, cykel og klapvogne indfinder sig. Børn og balloner i alle farver. Sumpere, tumbere, aktivister, buddister, pushere, fremmedfittere og uro'er til fods, hest og på cykel. Hele dynen.

Men en følelse, som enhver demonstrant ude i byen kender til bevidstløshed, osrer ud af forsamlingen. — Manglen på fællesskab, energi og engagement. Gårsdagens kampe med politi i Prinsessegade har endnu engang lagt en grå angstfyldt dæmper på al livsglæde.

Bom ba da bom ba da ... Watolwa... Watolva... Lyden af taktfaste rytmer og flerstemmig sang når os, før det visuelle rammer nethinden. Et utroligt syn.

En række dansende og syngende afrikanere nærmer sig, bevæbnet med trommer i flere størrelser. En stortromme banker pulsen ud, mens en mindre slår faste figurer og et par solotrommer ciselerer over de andre. I spidsen en lille gammel kulsort mand med heksekortorparik på hovedet, som flår i en lang kæp med et par strenge og en kalabas på midten.

Og kostymerne. Sådan. De ser ikke bare godt ud i deres ekstravagante hjemmelavede, hvor der er kælet for hver

Kan hvide virkeligt og være så løse i la

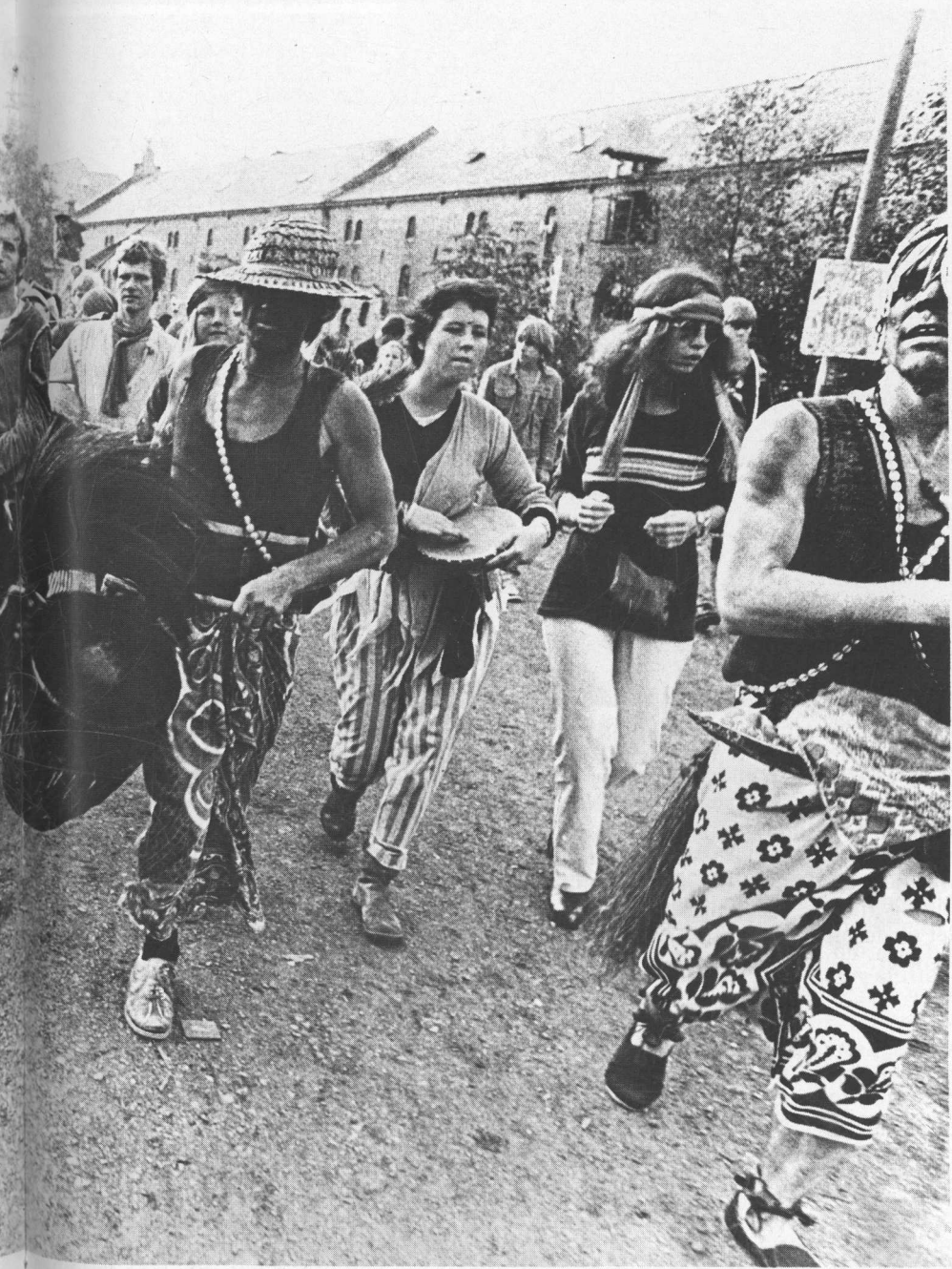
For nogle danske musikere er New York inspirationens Mekka. Djur

Christianias fødselsdag (Foto: Kai Ole Mortensen)

mænd springe så højt lænder og skuldre

Djurslænderne ser lidt anderledes på det. For dem er Sukumaland i Tanzania bare stedet, hvor tingene sker.

detalje med økologisk fantasi, næh, de fungerer osse.

Ved hver lille bevægelse ringler fod og håndbjælder og store rumpedaskere af skindstumper betrukket med muslingeskaller lægger raslelyd oveni trommernes beat.

Gruppen danser sig ind mellem de listige smil og slår en imaginær cirkel om sig. Med forbløffelse konstateres det på nært hold, at nogle af de sorte er hvide, der har svættet sig.

Kan hvide mænd virkeligt springe så højt og være så løse i lænder og skuldre?

En tankeløs labrador snuser sig ind i cirklen, hvor en af danserne øjeblikkeligt punker den ved at lægge sig ned på alle fire — for i takt med trommer og sang at te sig så indforstået hundsk, at den overrumpede labrador krybende må trække sig.

Christianias dansende optog med »afrikanerne« eller *utamaduni*-gruppen i spidsen bliver — ved deres magi — en frigørende energiopladning. Vibrationer raffineres frem og tilbage i en tre-fire timers svedig, ekstatiske stammedans uden smålig stoppen for rødt.

Udflyttere og indflyttere

Utamaduni(menneskekultur)gruppen er barn af et samarbejde på græsrodsplan mellem folk på Djursland og i Sukumaland. To geografiske diametraler med mange fælles træk.

Udflyttere i kollektiverne på Djursland har prøvet at organisere sig i regnbueområder. Gult område for værksteder og håndværk. Sort for fødevarerforsyning. Og rødt udspreder viden, holdninger og budskaber ved teater, musik, happenings o.s.v.

Sukumaerne flyttede ved socialismens indførelse i Tanzania væk fra små isolerede bosteder i den gølge bush ind i større selvforsynende landsbysamfund. Rytmisk musik og teater har altid været en integreret del af deres kultur. Der bliver musiceret til arbejde, til fest og udenfor regntiden, når arbejdet i markerne ligger brak. Sange, danse og spil handler i jordnær grad om arbejde, levevilkår, politiske ideer og historie. En cirkel.

Bare stærk medicin

Sukumaerne har også deres mysikere, anarkister, gøglere og medicinmænd.

Ofte med livet som indsats graver Banúnguledanserne sig ned i hulepindsvinenes dybe gang i jorden for at få fat i dem og danse med dem og dermed vise folk, hvor de skal søge hjælp, hvis dyrene bliver for stor en belastning for deres afgrøder.

Banúngulerne rejser fra landsby til landsby med deres show udenfor regntiden, når der er tid til at reklamere og få lidt sjov med deres konkurrenter, slangedanserne. De fanger slanger for folk,

Fortættets næste side

danser dødedans med dem og laver dem så om til modgift mod slangebid.

Konkurrencen mellem de to grupper er udtryk for en dialektisk modsætning, som forgrener sig ned gennem hele Sukumaland. For at bruge et hjemligt billede kan man sige, at den ene gruppe er kommunister med hang til kapitalisme, mens den anden har det omvendt. Og alle er socialister. Get it? Hulepindsvinedanserne og slangedanserne er en slags anarkistisk overbygning på modsætningen. De er pottrygere, gøglere og producenter af afrikansk medicin og det er den viden, som gir dem magt.

De er ikke 100% solidariske med hverken regering eller nogen parter i denne spegede sag, men forbeholder sig deres ret til at vende tingene på hovedet. Til hver en tid.

Banungule-filosofien er stærk medicin og har alt det, dens tip-tip-tipoldebarn rockmusikken efterhånden har givet afkald på ved at blive en strømførende, holdningsløs fis.

Stikket i Sukumaland

Nogle sætter stikket i New York i jagten på inspiration — andre graver sig ned i hulepindsvinegange i Afrikas sorte muld.

Trafikken går frem og tilbage mellem Djursland og Sukumaland. Danskerne lærer håndværk og sprog fra sig — afrikanerne gør det samme plus musik, dans, sang, teater og medicin.

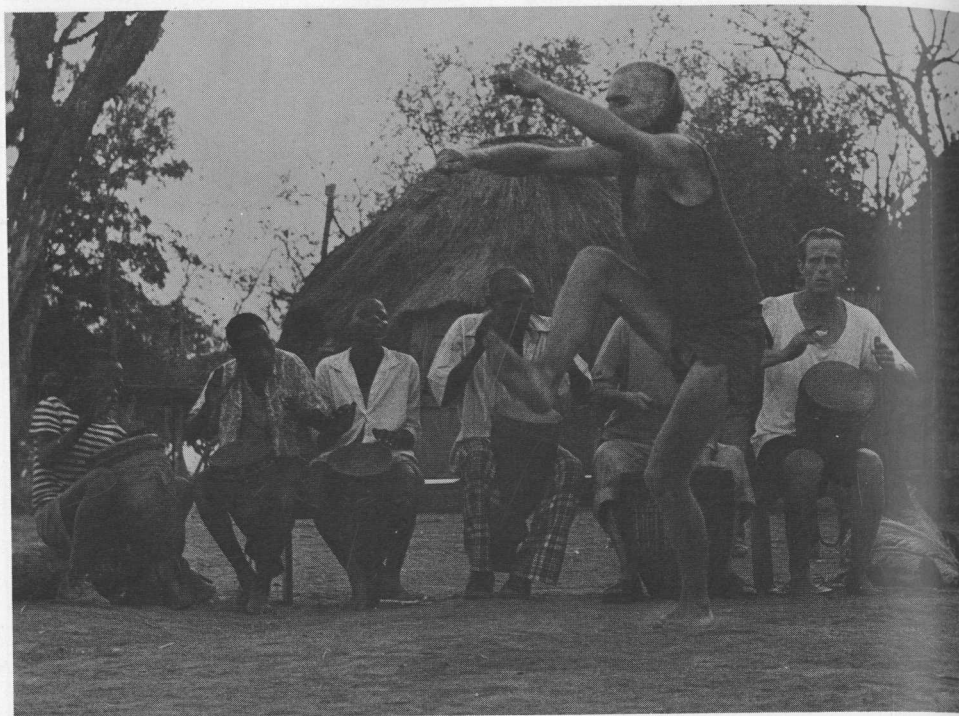
Og sådan går det for sig, at djursernes lærer, en gammel bonde fra den 3die verdens yderste bøtnerækker, pludseligt lader sin musikalske swahilirøst høre i dansk radio, hvor han med stor autoritet fortæller, at rockmusik er fedt. Han oplever på besøg i Danmark, hvordan hans danske venner nyder at spille den slags musik — og holder man af det, man gør, ja, så bliver resultatet også derefter.

Transistorradioen har holdt sit indtog i Sukumaland og er så småt ved at blive en konkurrent til den årtusinde år gamle underholdning, hvor alle deltager. Det bølger ud af små kasser med indsmigrende Zaire-rock, en inspiration fra Vesten, og African High-life, en hybrid fra scenen omkring badhotellerne, hvor hvide kvinder kan fås for en guitar og fem søde akkorder.

Full-time filosofi

Utamadunigruppen har i tidens løb været gennemgangslejr for ca. 35-40 mennesker, der har hentet deres inspiration ved at møde med rockens sorte rødder. For mange er det blevet et kort besøg, fordi de har valgt at bruge kræfterne »øst-vest« istedet for »syd-nord«, sådan som kernegruppen gør.

Kernegruppen er en hårdtarbejdende del af en større kulturbro mellem Tanzania og Djursland, et projekt, som uden at være forkølet og bedrevidende,

spyr indtryk fra den 3die verden gennem workshops, sprogundervisning, diasserier og værkstedskurser i afrikansk genbrug og kunsthåndværk.

Man kan ikke bare være danser og musiker eller fritidsfilosof, men må tage stilling til alle facetterne udenom, for det er det udenoms, som er indholdet i show'et.

Fra venstre 3 unge sekumaer, Kangwina, djursernes lærer, Rex, rocksanger fra Randers og første hvide i en ren Banungulegruppe og Knud Erik Asak, pottemager og danser. I forgrunden Sander Nielsen, tidligere musiker i Djurslandsspillemandene, nu i rockgruppen Zoo. (Foto: Palle Møldrup)

MIN ONKEL FRA MIDDELFART

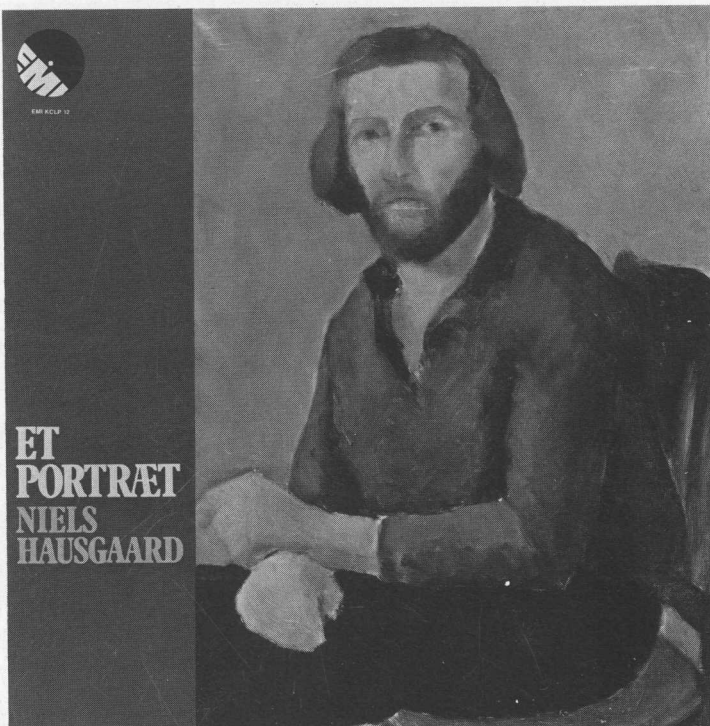
af Hans Otto Bisgaard

Den plade glemmer jeg aldrig. Ja tak skal du ha', der er et par stykker. »Hva' sku' det vær'« som man siger hos bageren. Skal vi ta' Led Zeppelin, der havde verdenspremiere i Brøndby Pop-Club? Det er altid en god historie. Eller Taj Mahal, eller J.J. Cale, hvis første lp jeg fik af Carl Radle, længe inden den overhovedet var udsendt nogen steder... eller »Et portræt«, Niels Hausgaard's første lp, udsendt 1974.

Det var i de år da Vendelboerne rejste sig — igen. Ved Sønderholm, et stykke vej fra Nibe, ned ad en lang markvej og et stykke længere ud, lå et lille husmandssted. I en af længerne havde manden bygget et pladestudie, og der kom vi, Ole Reitov og jeg (to unge free-lance medarbejdere ved DR) og lyttede til bånd i timevis. Det var i 1972 og det blev til stakkevis af indslag med nordjyske grupper i datidens »Beatrapport«, tirsdag 19.15-20.00. Det var dengang da P3 lukkede kl. 20.

Et par år senere var jeg atter på besøg hos Palle og Tove Juul i Sønderholm. Og Palle begyndte at snakke om Niels Hausgaard. Han ville hente Niels, og så kørte han en tur, og nogle timer senere kom han med Niels. Vi sadovre i studiet og lyttede, og hver og en af Niels'es sange var som at blive slået med en hammer. Det her var virkelighed, min baggrund, min fortid, min nutid. »De stille eksistenser« som Herman Bang engang skrev om, men som ingen sang om, bortset fra Niels.

Niels var ikke sådan at komme ind på livet af. Jeg tror ikke, vi sagde mange ord til hinanden den aften. Han maler også, fortalte Palle, men man kan ikke købe hans malerier. (Palle havde dog fået et af dem). Palle fortalte også, at Niels havde sat mu-

Coveret til »Et Portræt« med Niels Hausgaard er et selvportræt af Niels Hausgaard.

sik til en kogebog. Det skulle være mægtig morsomt, men Niels ville ikke have det udsendt. Og sådan var han. Alt i alt, ikke til rigtig at blive klog på.

Men vi fik en øl til, og hørte Niels'es sange nok engang. »Minder ved havnen«, sangen om den gamle fisker, fik mig straks til at tænke på Bob Dylan. Sangen har den styrke og overbevisning, som Dylan har, når han (Dylan) er bedst. Når vi kom til linjerne »Så banker hans hjerte, som i hans velmagtsdage« rejste Palle sig og sang med.

Jeg blev helt slået ud ved linjerne

»I et hjørne af havnen ligger en gammel skude. Den er forlængst lagt op, og minder lidt om ham. Gammel, stolt og vejrbidt ligger den unyttig hen. Den kommer aldrig mere under sejl igen.«

Jamen, det var jo min onkel

Hans i Middelfart, der ligesom ham i sangen hver dag, og jeg mener hver dag, og ofte flere gange hver dag, går en tur ned til havnen, ser sig omkring og går hjem igen, og »lytter om nogen skulle komme ind og se til ham«.

Kom ikke og spørg mig om Beatles og Stones og The Who slog mig ud. Jo, men der var ligesom så mange, man kunne dele de oplevelser sammen med. Der var aldrig nogen tidligere, der havde fortalt om min baggrund.

Sangen slutter med linjerne

»Inden længe skal han ud på sin sidste sejlads. Ud til den horisont han aldrig har kunnet nå. Hvis centrum han så ofte har været ude på det store vand«.

De to sidste linjer er jeg aldrig blevet færdig med. Jeg er lige forundret hver gang jeg hører dem. Det er, hvad jeg

forstår ved en god sang. De er skrevet af en, der ser tingene, så skarpt, så rigtigt.

Familieliv: »Jeg var inde et sted for at købe mig en pibe. Den gamle havde jeg forlagt et sted. Konen var med, hun skulle ha' sig noget sæbe, sådan til at vaske os i hovederne med. Men da jeg så stod og skulle til at betale, så tog hun på veje og begyndte at råbe op. »Du skulle spare dine penge og lade dit rygen være. Du trænger mere til at få dig noget nyt tøj.«

Hvor tit havde jeg ikke hørt de ord fra min mormor. Ikke til min morfar, han døde i 1939, men til min onkel Hans, når han kom hjem fra købmanden. Og selvom vi levede tæt på hinanden, så har Niels ret. Jeg har aldrig set nogen vaske sig, nogensomhelst andre steder end i hovedet. Dengang var der heller ikke så megen allergi, nu vi er ved det med hygiejnen.

Det blev sent den aften i Sønderholm, inden Niels kørte hjem. Palle Juul solgte båndet til EMI, der udsendte det på plade. Det var før Palle havde sit eget pladeselskab. Ligesom med Sebastians første lp tjente EMI en mindre formue. I modsætning til både Palle Juul og Sebastian.

Jeg fik et af numrene med hjem på bånd. Det spillede jeg i »Beat-rapport«. Jeg var begejstret. »Først en halv time på den ene side, så en halv time på den anden« Jeg måtte dele min oplevelse med nogen. Så jeg snakkede med Michael Bundesen, der lige havde startet programmet »Det ville glæde mig at høre« — Ønskeprogrammet for de ældre lyttere. Men han turde ikke spille båndet. Det skyldtes linjerne »Å så på røgen en tiem te halaen«. Vi troede begge de betød »Og så på røven en time til halvanden«.

Vi er blevet klogere...

Tak skal du ha', Niels.

Niels Hausgaard. Et portræt. EMI. KCLP 12. Produceret af Palle Juul. Dec. 1973.